

Димитър Радев, управител на БНБ, пред в. Банкеръ:

Само политически сътресения могат

Г-н Радев, вече няколко пъти споделихте очакванията си, че страната ни ще е готова за приемането на еврото до три, четири години. Кое би подтикна към подобни прогнози?

- Няколко неща. Първо, опитът от първата, в редица отношения по-трудна стъпка по пътя към еврозоната, а именно присъединяването ни към Европейския валутен механизъм и Банковия съюз. Ние формално стартираме процеса през месец юли 2018 и го финализирахме през месец юли 2020.

Второ, изпълнението на Маастрихтските критерии, което е основното формално изискване за приемане на еврото, след като Валутата на една страна вече е включена в Европейския валутен механизъм, какъвто е нашият случай. В момента България изпълнява всички тези критерии – за дълга; за стабилността на Валутата; за инфлацията и лихвените равнища, включително за бюджетното садо, с отчитане на изключението за COVID-19 разходите.

При това, по отношение на фиска и валутната стабилност разполагаме със значителни резерви. Следователно, задачата е да не допуснем значително влошаване спрямо ситуацията в момента, а това е напълно изпълнима задача в посочения времеви хоризонт.

И трето, фактът, че ние вече сме пълноправен и пълноценен участник в ключова институция на еврозоната, каквато е Банковият съюз и оперираме в режим на близко сътрудничество между Българската народна банка и Европейската централна банка. Това има силно консолидиращ ефект по отношение на цялостния процес за присъединяване към еврозоната.

Кои биха били потенциалните спънки в процеса и откъде

може да се появят?

- Не трябва да забравяме, че в крайна сметка това е политически процес, който трябва да бъде финализиран с политически акт. Следователно, политически сътресения, вътрешни или външни, могат да окажат влияние върху времевата рамка. Но като технически капацитет и възможности, финализирането на процеса до 2024 г. е напълно изпълнимо.

Все пак бабното догонване на средните нива на доходите би следвало да ни остави в "качалката" по-дълго...

- Логично е да очакваме, че формалното стартиране на процеса на присъединяване към еврозоната, чрез включването на лева във Валутния механизъм, и на страната – към Банковия съюз, заедно с изпълнението на критериите за номинална конвергенция, каквито са Маастрихтските критерии, ще ускорят процеса на реална конвергенция, включително по отношение на доходите. Не трябва да пропускаме и факта, че през последните години доходите в страната нарастват с изпреварващ темп спрямо средноевропейските. Разбираемо, обаче, това не може да промени нагласите на хората по този въпрос, тъй като тръгваме от много ниско равнище.

След някои правителствени решения от това лято бизнестът е поставен в принудителна ситуация да догонва възнараженията в държавния сектор. Редно ли е да се случва това, след като бизнестът е най-потърпевши от анти-

В обзорим хоризонт лихвите ще останат ниски

пандемичните мерки?

- Съотношението на заплатите между публичния и частния сектор е сложен въпрос. Не мисля, че има еднозначни отговори на този въпрос. Ще ви дам пример с БНБ. Ние сме приспесени с увеличаване на процент на кандидатите за работа, които са спечелили конкурсите, но отказват да подпишат договор, поради равнището на заплащане, а заплатите в

промяната походът и работата на БНБ след тласането сътрудничеството с ЕЦБ?

- От 1 октомври 2020 г. България ефективно е член на Банковия съюз, което включва едновременно ни участие в Единния надзорен механизъм и Единния механизъм по реструктуриране. Това стана факт след години на реформи и реорганизация в съответ-

намираме.

Законовите изменения, свързани с надзора и реструктурирането на кредитните институции вече са факт. Как ще се

ните клиенти.

Днес вече дейността на БНБ, свързани с банковия надзор и реструктурирането на кредитни институции, протичат в пълен синхрон с колежите ни от ЕЦБ. Въпреки известното разпределение на функциите ни по отношение на банките, които са под директния надзор на ЕЦБ, и останалите банки, имаме един по същество унифициран модел на работа, изцяло съобразен с изискванията и практиките в еврозоната.

Вече месеци се забелязва устойчив ръст на депозитите на гражданите и бизнеса, но при лихви, близки до нулата и дори отрицателни. Кога очаквате да приключи "прегнащото спестяване" и каква ще е динамиката на лихвите?

- Стремехът за спестяване, породен от несигурността в тази криза и тревожните очаквания за

на разпространение на пандемията, и докато гражданите и фирмите не започнат да възвръщат оптимизма си за развитието на икономиката и за собственото финансово състояние. Шосе отнася до лихвите, в обзорим хоризонт се очаква те да останат ниски. Лихвите в България следват паричните условия в еврозоната, съответно са функция на провежданата там силно стимулираща парична по-

лихука.

От друга страна, не се отчита сериозен апетит за отпускането на кредити. Ще се раздвижи ли скоро пазарът?

- През последните месеци на кризата едно от големите постижения на банковия ни сектор, както и от гледна точка

Изпълнението на критериите за номинална конвергенция, каквито са Маастрихтските критерии, ще ускорят процеса на реална конвергенция, включително по отношение на доходите."

акванията за бъдещето на потенциалните кредитополучатели предопределят склонността им да поемат дълг. При цялостна икономическа нормализация естествено ще очакваме и засиление на ръста на кредитиране.

Като цяло кризата сви драстично печалбата на банковия сектор и вдигна разходите за провизи.

икономиката, Българската народна банка предприема мащабни мерки, целящи облекчаване на клиентите на банките при обслужване на поемите кредити, а също и укрепване на сектора. Това изискваше допълнително подсилване на капиталовата и ликвидната позиция на банките.

На фона на всички предприети готук мерки и стремежа към ефективно и благоразумно поведение на самите банки,

Лихвите в България следват паричните условия в еврозоната, съответно са функция на провежданата там силно стимулираща парична политика."

влия, всяко забавяне на икономическото възстановяване означава влошаване на финансовия профил на кредитополучателите. В степенята, в която това води до проблеми при обслужване на банковия кредити, тази динамика се пренася към балансите на банките под формата на влошаване на качеството на техните активи.

За съжаление, към днешна дата и на базата на данните и текущите тенденции, не разполагаме с много аргументи да очакваме бързо възстановяване или ускорен растеж на икономиката догодина. Всичко това предполага обръщане на наблюдаваната в последните години тенденция на спад на необслужваните кредити. Но влошаването на кредитните портфейли няма да бъде изолатирано българско явление. Ръководни представители на европейски регулаторни и надзорни органи напоследък предупреждават за подобни негативни тенденции за банковите системи в цяла Европейски съюз. Както виждате, наблюдаваме комплексен и широк процес, в рамките на който изтичане на мораториума върху плащанията по банковия кредити – което

ти за отсрочване и уреждане на изискуеми задължения с обща стойност от около 8,5 млрд. лева. Тъй като същността на мораториума е да бъде резултатна възможност за "пауза" в прилагането на действаща пруденциална рамка, дискутирана и утвърдена в Европейския банков орган.

Настоящата криза – в нейните икономически измерения – е исторически безпрецедентна с това, че е резултат не от финансови или пазарни обстоятелства, а от действията на публичните власти, които наложиха ограничения върху дейности и цели сектори с цел разпространение на пандемията. И тези нормативни и административни наложени ограничения бяха до голяма степен последвани от действията на публичните власти – под формата на комплекс от мерки за подкрепа или облекчания на хора и фирми. Един от тези публични отговори на кризата бяха мораториумите. Погледнавши от тази перспектива, мораториумите бяха в значителна степен неизбежни като следствие от характера на настоящата криза.

Съвкупност без мораториум банките биха имали ръст на необслужвани експозиции, съответно повече разходи за провизи, отколкото сега. Мораториумът не елиминира необходимостта от адекватно оценяване, класифициране и провизиране на експозициите на банките. Рано или късно, при изтичане на мораториума, ще се появят нови необслужвани кредити. Целта на мораториума обаче не е да понижат разходите от страна на клиентите. Така че за тези числа стои комплексна картина, съдържаща индивидуалните истории на хиляди граждани, домакинства и фирми. Някои от които, въпреки трудностите след първоначалния шок, изглеждат да стабилизират състоянието си, включително благодарение на временните облекчания, получени по линия на мораториума.

Мислите ли, че секторът вече би реис-

трирал загуба, ако мораториумът не бъде отменен?

- Отговорът на този въпрос може да бъде потърсен в същността на логика за мораториумите, въведени в съответствие с общоевропейската рамка, дискутирана и утвърдена в Европейския банков орган.

Настоящата криза – в нейните икономически измерения – е исторически безпрецедентна с това, че е резултат не от финансови или пазарни обстоятелства, а от действията на публичните власти, които наложиха ограничения върху дейности и цели сектори с цел разпространение на пандемията. И тези нормативни и административни наложени ограничения бяха до голяма степен последвани от действията на публичните власти – под формата на комплекс от мерки за подкрепа или облекчания на хора и фирми. Един от тези публични отговори на кризата бяха мораториумите. Погледнавши от тази перспектива, мораториумите бяха в значителна степен неизбежни като следствие от характера на настоящата криза.

Съвкупност без мораториум банките биха имали ръст на необслужвани експозиции, съответно повече разходи за провизи, отколкото сега. Мораториумът не елиминира необходимостта от адекватно оценяване, класифициране и провизиране на експозициите на банките. Рано или късно, при изтичане на мораториума, ще се появят нови необслужвани кредити. Целта на мораториума обаче не е да понижат разходите от страна на клиентите. Така че за тези числа стои комплексна картина, съдържаща индивидуалните истории на хиляди граждани, домакинства и фирми. Някои от които, въпреки трудностите след първоначалния шок, изглеждат да стабилизират състоянието си, включително благодарение на временните облекчания, получени по линия на мораториума.

днес отчитаме запазена стабилност в системата. Разбира се, негативните последици от кризата продължават, средата остава неспокойна. Внимателно наблюдаваме и анализираме текущите данни и имаме готовност, както и досега, да активираме допълнителни мерки, ако се наложи. Тези мерки могат да бъдат в областта на макропруденциалните ни правомощия, при традиционния ни фокус върху капитала в банките.

Очаквате ли ръст на необслужвани кредити след март 2021 г.?

- При равни груги усло-

вероятно визуирате в цитираната дата за март 2021 г. – може наистина да бъде последвано от еднократен ефект на поява на нови необслужвани кредити.

По последни данни банките са отсрочили кредити за 9 млрд. лева. Какъв е ефектът от т.нар. кредитен мораториум върху разходите за обезценки на банките?

- Преди дни БНБ публикува последните данни, съгласно които към 31 октомври банките са одобрили общо около 88,5 хиляди искания на клиен-

да ни забавяват за еврозоната

Впрсите зададе: Атанаси Петров